

No. XLVIII.

Serie III. No. 3.

**KERK
EN
SECTE**

onder Redactie

van

Dr. S. D. VAN VEEN

Hoogleraar

in de

Kerkgeschiedenis

en

Dogmengeschiedenis

aan de

Rijksuniversiteit

te

Utrecht.

Per nummer 40 cents

Per serie (10 nrs.) f 3.--

HET ZIONISME

DOOR

Mr. ISIDORE HEN

Advocaat en Procureur te Amsterdam

BAARN

HOLLANDIA-DRUKKERIJ

1909

- KERK EN SECTE -

Een brochuren-reeks onder Redactie van

Dr. S. D. VAN VEEN

*Hoogleeraar in de Kerkgeschiedenis en Dogmengeschiedenis
aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.*

MET MEDEWERKING VAN:

G. BARGER, H. H. BARGER, N. VAN BEEK, Pastoor J. H. BERENDS, Dr. J. A. BEYERMAN, M. BEVERSLUIS, Dr. J. P. DE BIE, Prof. Dr. T. CANNEGIETER, Mr. F. ERENS, H. ERMANN S. J., ALFRED FARLOW, F. C. FLEISCHER, Dr. L. HELDRING, Mr. ISIDORE HEN, Dr. A. C. A. HOFFMAN, P. H. HUGENHOLTZ JR. A. KLEINSCHMIDT, W. F. K. KLINKENBERG, Dr. P. J. KROMSIGT, Prof. Dr. E. F. KRUIJF, Prof. Dr. H. H. KUYPER, M. LINDENBORN, Opperrabbijn M. MONASCH, M. MOOY, Dr. H. M. VAN NES, B. NIEUWBURG, CHARLES W. PENROSE, M. A. PERK, Prof. Dr. JOH. W. PONT, J. QUAST, OTTO SCHRIEKE, Prof. Dr. J. J. P. VALETON JR., S. L. VEENSTRA, G. VELDUIZEN SR., G. H. WAGENAAR, Opperrabbijn L. WAGENAAR en vele anderen.

WIJZE VAN UITGAVE

De brochures zullen verschijnen in vrije volgorde, in seriën van 10 nummers. Bij intekening per serie is de prijs f 3.—, om de 3 à 4 weken een nummer, terwijl afzonderlijke nummers verkrijgbaar gesteld zullen worden voor 40 cents per nummer.

PROSPECTUS.

„Kerk en Secte” ziet het licht in den vorm van een reeks op zich zelf staande geschriften, waarin door mannen, der zake kundig, voor 't beschaafd leekenpubliek in beknopt bestek en op heldere wijze beschreven worden de leer, de inrichting, de eigenaardigheden en eventueel ook de ceremoniën der onderscheiden kerkgenootschappen en secten van den tegenwoordigen tijd, in hoofdzaak van dezulke, die — 't zij als belangrijke centræ of als bescheiden vertakkingen — in ons eigen land gevonden worden.

(zie 3e pag. v/d omslag).

HET ZIONISME

DOOR

Mr. ISIDORE HEN

h. t. Advocaat en Procureur te Amsterdam

Zionisme is een menschelijk streven, een volksstreven, een verlangen van het joodsche volk. Zionisme wil: het Joodsche land voor het Joodsche Volk. In wezen is het eene uiting der Joodsche volksziel.

Maar de Joodsche psyche zelf is product van vorige geslachten, ontsproten uit een ver Verleden, aangezet en tot de daad gedwongen door drang van buiten eenerzijds, door opstuw van voortgaand innerlijk leven, ter andere.

Zionisme verklaren alleenlijk uit het Bijbelwoord, heet: de Goddelijke Heil-belofte tot aandrift te duiden voor een geheel Volk. Zionisme te wanen een volks-reflex op 't antisemitisme dezer dagen, ware een fout zoo groot, als de ziele-arts beging, die zijn aandacht niet gaf, dan aan den toestand van 't ruggemerg des lijdenden. Zionisme te zoeken alleen in den groei van nationaal-politiek leven des Jodendoms is verplaatsing van 't Joodsche Volk uit de geestelijke en wereldlijke omgeving die werken op diens groei.

Deze beide factoren: de Gods-voorzegging en de uiterlijke omstandigheden waarin het Joodsche volk verkeerde, hebben zijnen groei de kracht gegeven en de richting.

Wie Zionisme historisch wil verklaren alleenlijk uit de gewijde Schrifturen en zóó toetsen wil aan 't Woord der Schrift de Zionsgedachte dezer dagen, vergeet, dat

hij leest met menschenoogen, en niet de Schrift door hem geraadpleegd wordt, doch zijne opvatting door hem in de Schrift wordt tusschengeduid. Menschenkinderen denken met een verstand, dat ten deele product is van ook-menschen.

Niet de gedachte worde getoetst, doch het verschijnsel.

Eenige auteurs — en zeer bevoegden — namen als aanvang tot uitspinning der Zionsgedachte het Woord van den Bijbel. Wij hebben reeds betoogd, waarom dit onzerzijds gevaarlijk wordt geacht. Zionisme is geen dogma, doch een volks-streven, dat in den werkensdrang der maatschappij zich omzet in eene volksbeweging. Zionisme is geene Kerk, geene Secte, maar een agglomeraat van dogma's, secten, meeningen; een verwarrende kolkzuiging voor wie één denkkegeel zocht. Of omgekeerd: Zionisme is de bij uitstek nationale uiting, de primaire, van den bewusten joodschen Volkswil en 't is daarom, dat alle schakeeringen en spelingen van hopen en gelooven bij de dragers van dien Wil zijn te onderkennen. Van heiligst gelooven tot ongelooft vindt zijn bodem nog de basis van 't nationale leven.

Geheel anders de vraag: in welke verhouding de Volksziel staat tot Gods voorzeggingen en de duiding, daaraan gegeven door Israëls Wetsgetrouwen?

I. Zionisme als volksgeloof.

Als in (Leviticus 26) de woestijn de Gods-stem gaat over Israël, dan wordt de straffe voorzegt zoo het volk de Leere Gods niet volgen mocht; dan wordt het volk bedreigd met vele straffen en, eindelijk, met verwoesting des lands, met ballingschap in 't land der vijanden, met weeke moedeloosheid, met verkwijning in 't vijandelijk land. Maar, en hier schijnt een straal van Hoop door het donkere floers der Diaspora, ook dan zal de

Heer niet gansch en al Israël vernietigen, doch herdenken zijn Verbond. Zoo heet het dan ook (Deuter. XXX) „Dan zult gij wederkeeren tot Uwen God met geheel uw hart en geheel uw ziel. Dan zal de Eeuwige, Uw God, uwe ballingen terugvoeren, u zamelen uit alle volken, waarheen gij verspreid zijt, u weder heenbrengen naar het land, dat uwe vaders in bezit hadden”....

De kinderen van dezen tijd hebben daaruit trachten af te leiden, dat het Zionsideaal oorspronkelijk niet anders was dan een Godsdienstig ideaal, een belooning voor Israël's goed gedrag in de Diaspora. Met bewonderenswaardige kennis der Heilseconomie Gods decreteerden zij: voor zonden verbannen; terug dus, alléén bij bekeering en boete. ¹⁾

Maar hoe, dat een Godsdienstig ideaal voorspeld zou kunnen worden als belooning voor... Gods Dienst, die immers in zichzelf is en uit zichzelf en is zijn eigen loon?

Een volk staat gereed zijn land te winnen. Elk kind heeft zijn vader en zijne moeder voor de oogen zien sterven. Een volk van weezen, van zwervers, Zij zoeken hun land, het Beloofde. — Als dan hun wordt ingeprent de Leer en straf gezet op overtreding, dan komt als hooëste straf: uitdrijving uit 't land, met zooveel wee en moeite te verkrijgen: de dood als natie. Doch slechts voor korten of langen tijd. Want óók in de Diaspora zal de kans blijven op herwinste van 't land — of als belooning voor trouw aan den Ouden God, of uit Barmhartigheid Gods.

Een zóó bij uitstek nationale straf als hoogste, uiterste, kan slechts voorzgd aan een volk wiens nationaal gevoel ten zeerste was ontwikkeld, ten ware de straf reeds aanstonds alle uitwerking missen moest. Met andere woorden: zoolang het volk ernstig verlangde

¹⁾ Geheel in strijd met Deut. XXXII, 36 en 43, waar Verzoening voorspeld wordt voor Land en Volk en met Jesaja I, 26, i.f.

naar zijn land en dit land lief had; — zoolang Zion was een nationaal verlangen en nationale liefde van het Volk Israël — zóó lang was de Verstrooiing naar aarde's vier hoeken de meest ernstige straf en de Voorzegging van eindelijk terugkeer: de Hoogste Belooning.

Zoo moest het nationale Ideaal eng verbonden zijn met het Volksgeloof en was gehoorzaamheid aan Gods Woord en daarmee gansch de Joodsche Gods-Dienst gebouwd op de liefde voor het Volk en Volksland.

Die liefde, alleen mogelijk bij een volk met zin tot onafhankelijkheid, is dan ook het stramien waarop de Profeten hun beelden borduren.

Als de Aramaeërs Juda zijn binnengevallen en joodsche vrouwen en kinderen als slaven worden gevoerd naar verre landen, bij het eerste nationale ongeluk reeds klinkt Joël's blijde voorspelling van Juda's herstel. Tyrus en Zidon (Joël, 4, 4) hadden het recht niet, Juda te straffen voor zijne zonden: „wilt gij mij diensten bewijzen?” maar zullen 't gerechte loon ontvangen voor hunnen euvelen moed. En, worden al sikkelen omgesmeed tot zeisen: de Heere strijdt voor zijn volk in 't dal Josaphat. En, als Israël vrij woont in 't oude land, kome de erkenning Gods ¹⁾. En verder, bij alle dreigende rampen, tot vermaan van het afgedwaalde volk, wordt luider en luider telkens, door haast alle profeten voorspeld een erkenning Gods, als Hij zich heeft ontfermd over het verstrooide Israël, zijn Troon hersteld op Zion en van dáár uit zijne Leer zal gaan ²⁾.

De koning van Aram valt de grenzen van Judea binnen, Assyrië slaat het rijk der tien stammen uiteen en weer trekken de Joden het land uit, in ballingschap.

¹⁾ Zie daarentegen: T. TAL. Het Zionisme, p. 8, die geloofsrreinheid hier onderstelt als voorwaarde voor Israël's terugkeer.

²⁾ Ik volg hier de historische draad, zoo duidelijk door T. TAL neergelegd in zijne boven geciteerde lezing: Het Zionisme.

Zion, de heuvel waarop Davids veste was gebouwd, parool voor Israëls wereldlijke macht in het stamland. Zion was niet de Tempelberg.

Dan staat Amos de profeet op en profeteert over Damaskus en Phoenicië en Ammon; maar ook in zijn strafgericht klinkt het troostwoord door: niet het gansche huis Jacob zal worden verdelgd, maar Israël zal onder de volkeren worden uitgezift, zoo men een zeef schudt.

De vervallen hut Davids zal worden opgericht, — en Israël zal in bezit nemen de rest van Edom, en de bergen zullen druipen van most... „Ik zal mijn volk Israël hêrstellen; eenzame steden zullen zij herbouwen en bewonen, wijnbergen planten, en drinken hunnen wijn, tuinen aanleggen en hunne vrucht genieten. Ik zal hen planten op hunnen bodem, dat zij nimmer weder uitgerukt zullen worden van het land, dat Ik hun heb gegeven”. — (IX, 7—15).

En Hoséa, ook hij ziet de terugkeer Israëls als eene nationale verlossing... „Eenmaal... vereenigen zich de zonen Juda's en de zonen Israëls, en nemen zich een opperhoofd en trekken uit het ballingland op ... (II, 2)... Ik zal haar zaaien in het Land en minnen de eens gehate en tot niet-mijn-volk spreken: „Mijn Volk zijt gij”; en het zal zeggen: „Mijn God zijt Gij”. (II, 25).

En Micha, waar hij voorzegt het eindelijk Godsrijk, dat de natien hun zwaarden zullen omsmeden tot sikkels en hun lansen tot snoeimessen, en 't eene volk niet meer oorlog voeren zal tegen 't andere, vrede heerschen zal op aarde, en ieder zitte onder zijn vijgenboom... daar stelt hij voorop, de gedachte vol nationale trots, dat slechts van Zion de Leere uitgaat en 's Heeren Woord van Jeroesjolajim” — een laatste troost, vóór den gang, naar Babel (VI, 2).

En — met uitzondering slechts van den boetprediker Maleachi, die gebiedend vordert: vrees voor den Heer, terugkeer tot Hem, vóór Hij terug zal keeren tot zijn Volk (III, 7) — is de stem der Profeten een van nationale trots, sprekend van eindelijk schoone toekomst der Natie in het eigene Land. Zoo Zecharja X, 6. „Ik

laat overwinnen het huis Juda en geef de zege aan het huis Jozef; ik herstel het weder, want ik erbarm mij hunner..." (X, 6). Want zóó spreekt de Heer Tsebaòth: gelijk Ik vroeger besloten heb, U leed te doen... zóó besloot ik in deze dagen, Jerusalem en het huis Juda goed te doen; vrees niet!"... (VIII, 14, 15) Zecharja, de troostrijke, zacht vermanende Gods-man, wiens Gods Liefde en Volks liefde tot onafscheidbre eenheid zijn versmolten. — En Zefanja (III, 15) en Obadja (17-vlg.) en Jesaja, die optrad, toen het Babyloonsche rijk zijn ondergang tegemoet snelde [en deuterio Jesajas, de Profeet der smeltende troost] (I, 18) belooft genade voor de zonde en wraak op Israëls vijanden (24) God zal Zions schande afwasschen (IV, 4). Ja, nagenoeg geen enkel hoofdstuk Jesaja's dat niet getuigt van Gods ontferming over Israël en vergeving zijner zonden, herstel van Juda, van Zion, waar de Heere tronen zal en 't eeuwige rijk des Vredes komen.

Zoo wordt de Messias-idee verbonden aan de Zionistische gedachte, komt het Geloof aan de eindelijke erkenninge Gods door alle creaturen, zich rijen aan het nationale ideaal: terugkeer van 't verstrooide Israël naar het oude stamland.

Juda en Jerusalem gaan ten onder. Op de puinhoopen der trotsche stad klaagt Jeremia, maar in zijn klacht breekt door: een rotsvast vertrouwen op de toekomst zijns Volks. (XXXI, 31 vlg.).

In Babels ballingschap: de profeet Ezechiël met vlamme beeldspraak, verkondigt Godsontferming over Israël in de landen der Diaspora (XI, 16). God zal zijn Verbond met Israël gestand doen, opdat het erkenne God den Heer; (XVI, 62; XX, 41 vlg; XXXVI, 8) niet terwille Israels, maar om den wille van Zijnen heiligen Naam (ib. 22) zal Hij Israël reinigen van zijne vele zonden (ib. 31 vlg.). Hij zal leven inblazen aan de verdorde doodsbeenderen Zijns Volks (XXXVII). Zijn knecht David zal Koning over hen zijn, en een

eeuwig Verbond zal het zijn met Israël; dan zullen alle volkeren erkennen dat God, de Heer, Israël heiligt. —

Nog even keeren de ballingen terug naar den Vaderlandschen bodem. Het Gods-ideaal, geënt op Zions verlangen, komt in vollen bloei onder Esra en Nechemja ¹⁾. Een sterk nationaal leven dwingt de assimilatie terug, die van Helleenschen kant dreigde. Een bloedige strijd: de Makkabeeën overwinnen: het joodsch nationalisme is bestand gebleven tegen de Grieksche wereldbeheersching. Van toen: verdeeldheid in den boezem des volks, die 't langzaam doch zeker, alle weerstandskracht ontnam: de Romeinen legden hun zware hand op Palestina.

Maar nog leefde Israël als natie en trachtte het naar onafhankelijkheid, en de voorspellingen der Profeten gaven het moed en zelfvertrouwen tot langdurigen, uitputtenden, ongelijken strijd. Die eindigde in 'n laatste poging van Bar Cochba, gesteund door R. Akiba, met den val van Betar. (131).

Alle hoop op dadelijke onafhankelijkheid was verslagen. Toen was 't, dat, in de Diaspora, de Godsvoorzegging, met eindelijk vertrouwen op onafhankelijk volksbestaan, geworden tot Volksgeloof — en die voorzegging onspinnend met sagen en duidingen — den levensgeest verheffen kon van 't nationaal bestaan.

Zoo vond in tijden van druk en rampen een wisselwerking plaats: een nationale cultus die 't volk te samen hield, geplant op 't nationale leven; — de volks-idealen: levend door innig betrouwen op Gods einderlijke Hulpe. — Maar zoo bitter was de levensstrijd en zoo innig de nationale Hope op 't oude Land en Betrouwen in de Gods Voorzegging, dat men geloofde de Zionsvoorzegging ook waar men géén uitzicht had

¹⁾ Ofschoon ook ongodsdienstige Joden meetrokken, naar Palestina. TALM. Kidoeschin (fol. 69^b.)

op verlossing en menschenhulp te kort moest schieten. De Messiasidee verloor zich in mystiek. Slechts een wonder kon Israël verlossen. 't Geloof aan een persoonlijken Messias brak zich door. Maar anderen verhieven, — meer rationalisten — hunne waarschuwende stem: „niet te steunen op een wonder”, — in 't volksgeloof zetelde de persoons-Messias als nationale geloofsheld, een geloof, dat de liefde of beter: het innig verlangen naar Palestina (Zion) ten grond had.

Zóó is 't verklaarbaar dat zoovele dweepers door alle eeuwen heen, zich den Messias genaamd hebben, uitverkoren tot het samenbrengen van 't verstrooide Israël om het te voeren naar Palestina; — en zoo is 't verklaarbaar tevens, dat zoovelen geloof sloegen aan hunne Missie; het volk gelooft, wat het hoopt.

Ziet hier een droge opsomming van pseudo-Messiasen: Juda van Gallilea (7) — Theudas (50) — een Egyptische jood (58) — Bar Cochba (130) — Moses van Creta (427) — Serenus van Syrië (720) — Aben Isa (740) — Obadjah (750) — Claimant (1087) — te Cordova (1107) — te Fetz (1117) — David Alroy (1160) — de Jemeniet (1171) — een andere Claimant (1286), Abraham Abulafia (1290) en zijn opvolger (1295) — Moses Botarel (1393) — Jacob Alkorsono — Ascher Lemlein (1502) — David Rëubeni (1524). — Sabbatai Zewi (1658-66) — Jacob Frank (1756).

Een vol nationaal besef met verlangen naar Zion en liefde tot het zieltogend land kenmerkt, door alle eeuwen heen, Israëls dichters, filosofen, wetsgeleerden en rabbijnen. Eene liefde, zoo groot, dat het bewonen van Erez-Israël wordt verheven tot godsdienst plicht (weigering der vrouw om mede te gaan naar Palestina is grond tot echtscheiding ¹⁾ — waardoor de joodsche cultus eerst komt tot volle uiting („Ieder die buiten Erez-Israël woont is als 't ware een dienaar

¹⁾ Kethuboth 110b.

van afgoden" ¹⁾) en die soms voorrang heeft boven den Sabbath (het teekenen van een koopacte van grond in Palestina op Sabbath geoorloofd ²⁾).

Verschillende uitspraken van wetgeleerden — van Maimonides vooral — gaan in die richting. Het wonen in Erez Israël doet zonden vergeven: „wonen in Erez-Israël weegt op tegen alle plichten der Tora".

Alle gebeden in de Diaspora worden nationale gebeden en bij elk gebed wordt de innige bede gevoegd voor Zion's verlossing. Vele vromen trekken naar het Heilige Land om er te wonen, — of om er te sterven. Maar die Zionsliefde was iets individualistisch. Iets, dat men koesterde voor zichzelf, wel een gemeenschappelijk ideaal, doch geen: gemeenschaps-ideaal. Het miste elk politiek karakter. Men streefde niet naar een Zion voor het joodsche volk, doch minde Zion — als iets onbereikbaar vérs — ieder voor zich. Zion was, in meer dan één opzicht, een vrome wensch geworden.

Het Joodsche particularisme maakte, onder den invloed van de groote denkers der achttiende eeuw van lieverlee plaats voor een cosmopolitisme en op den bodem van dat cosmopolitisme wies eensdeels een patriottische liefde voor het herbergende Goloesland, aan d' andere zij een cosmopolietisch Zion-ideaal.

Dit cosmopolietisch gevoel werd versterkt toen in 1789 de droits de l'homme werden afgekondigd, die de sinds eeuw aan eeuw vervolgde en verdrukte Joden op slag emancipeerden. Men assimileerde zich, ook in geestelijk opzicht en meende de verkregen rechten niet beter te kunnen verdienen dan door afstrooping van al het nationale, dat den Jood in de Diaspora was bijgebleven. En uit de ont-nationaliseering van het Joodsche leven ontstond de Reform, die den Joodschen cultus trachtte aan te passen aan de moderne ideeën en de Zions-idee uitlegde als eene algemeene Missie des Jodemdoms.

¹⁾ ib. ²⁾ Sjoelch. Aroech. Or Chaj. 306.

In 1806 roept NAPOLEON eene vergadering bijeen van joodsche nobelen, die op de vraag: „Beschouwen de joden, die burgers van Frankrijk zijn, dit als hun Vaderland?” een volmondig „ja” ten antwoord gaven. Een Synhedrion werd saamgeroepen, dat de Mozaische wet zóó moest verklaren, „dat het uitsprekt en vaststelt dat de joden van alle landen, waar zij als burgers behandeld worden, hun stad en hun land moeten beschouwen als of het Jeruzalem is. Alleen dáár mogen zij zich als vreemdelingen beschouwen, waar zij krachtens de landswetten mishandeld worden ...”

„Het Synhedrion te Parijs — een begin der nieuwe verlossing. En de reform... de nieuwe Thora! Bittere, armzalige fantazieën — maar die toen van duizenden van joodsche zonen en dochteren het Joodsche zieleoog verblindden. En de Zion-gedachte zat neder in een hoek en hulde zich in asch en zweeg. Wie haar nog uitsprak, waren de oud-vromen. Wie zich tot de beschaafden rekende, sprak haar niet meer uit”...

Doch het Synhedrion „was maar los vuurwerk geweest. En NAPOLEON zelf ging ook uit — als het slotnummer van een schitterend vuurwerk... Wat overbleef, was: de Reform, de afval van Joodsche wet en zede, de uiteensnijding der Thora... Die reformkringen gaven geen plaats aan de Zion gedachte. Integendeel. Een anti-Ziongeest ontwaakte”. ABRAHAM GEIGER, de geleerde woordvoerder des reform-jodendoms sprak het openlijk uit: „Elk smachten naar Zion en elk hopen op herstel van een Joodschen Staat is thans eene onmogelijkheid, een historische dwaasheid. Want — zoo betoogde hij in zijn professorale voorlezingen — „drie perioden telt het Jodendom: — de eerste: die des eigenen volksbestaans — welnu — die is lang voorbij, voor goed;

de tweede: het jodendom in verdrukking onder de natien — welnu, zoo leeraarde hij, — die is nu in 1850 geheel voorbij;

de derde: het Jodendom in wereldvrijheid, in nieuwe geestelijke opstanding, de menschheid geestelijk en zedelijk hernieuwend — welnu, — die is juist begonnen ¹⁾ met de Reform.

Al wat in de gebeden betrekking had op Zion werd geschrapt, En in het manifest der Hamburger Reform-freunde werd o.a. verklaard, dat er geen volk Israël meer bestond en niet meer zou bestaan; dat zij zich van alle Messias-verwachting en alle Zion-hoop pertinent losgemaakt verklaarden, want hun geboorteland was hun eenig vaderland en niets meer daarnaast.

Zion kreeg voor de ont-nationaliseerde joden „slechts een geestelijke beteekenis: de verspreiding van het joodsche monotheïsme over de geheele wereld, als eenige triomph der Joodsche ethiek over de minder hooge en verheven zedeleer der andere volken”. MENDELSSOHN's verlichte ideeën waren het, die door GEIGER c.s. werden voortgeplant in de Reform. „Voor den reform-Jood heeft het woord Zion evenmin beteekenis als het woord: „verstrooiing”. Hij voelt zich niet in „een „Diaspora”. Hij ontkent het bestaan van een Joodsch volk, waarvan hij deel is. — Voor hem is Jodendom een zuiver godsdienstig begrip, dat met Nationaliteit niets te maken heeft. — De gedachte aan de terugkeer naar Palestina ergert hem of werkt op zijne lachspieren. Hij komt steeds aandragen met het bekende bon-mot: „Als het Joodsche rijk in Palestina wordt hersteld, laat mij dan maar gezant zijn te Parijs” ²⁾.

Zoo werd eene nieuwe Messias-gedachte gevormd, eene, die Israëls roeping zocht in de Verstrooiing zelve. Juist in de Verstrooiing, want dáár alleen kan Israël een lichtend voorbeeld zijn voor alle natiën. Hoe vreemd

¹⁾ Zie Opperrabbijn T. TAL op. cit.

²⁾ Dr. M. NORDAN: Der Zionismus.

het ook moge klinken, tegen deze missie-idee, die in wezen tegen-nationaal is, immers een blijvenden ondergang wenscht van het Jodendom als volk, heeft het orthodoxe jodendom niet steeds zich volkomen zuiver kunnen houden. Natuurlijk niet, voor zoover het zich niet plaatste op nationaal standpunt en zich niet mee liet voeren door den Joodschen volks-wil.

De missie-gedachte had iets bekoorlijks, was eene uiting van (verkeerd begrepen) nationale trots; verklaarde een feit (Israels verstrooiing) dat voor eeuwen en eeuwen scheen feit te zullen blijven; zij paste zich aan de Messias-idee der Christelijke natie beter aan, dan het oud-Joodsche, particularistische ideaal. Men accepteerde — ook van orthodoxe zijde — Israël als Godsdienst-Gemeenschap, welhaast als louter-Godsdienstgemeenschap. Zion werd een begrip, een ethisch ideaal; en dan kon Zion niet anders beduiden dan het kronend slot, als „alles wat wij te wenschen en te begeeren hebben, als: kennis, deugd, godsvrucht, genezing, verheffing der gerechtigheid, val van het booze, ja, als dit alles eens door Gods Zegen en genade zal bereikt zijn!” De Messias-idee splitst zich. Wordt, losgemaakt van volksbestaan, ideaal eener religieuze gemeenschap. Isrel: Leeraar der Volkeren in de Diaspora. Heeft het zijn roeping vervuld en heeft het alles bereikt wat, naar menschelijk bevatten, nooit eenig volk of eenige religie Universeel bereiken zal en bereiken kan, dan wordt Israël naar Zion teruggevoerd ter eere Gods, de Tempel herbouwd en de Priesteren-dienst hersteld.

Een zóó ver uit het dagelijksch leven verwijderd Zion kon moeilijk eenige bekoring hebben voor den doorsnee-Jood. Zijn volks-ideaal behield hij: den persoonlijken Messias, het Joodsche Volk eens terugvoerende naar Zion; maar de klank Zion vervaagde onder het homiletisch aureool, dat om dit „begrip” werd dag aan dag gesponnen. Zij, die door hun gedachtensfeer buiten de joodsche gemeenschap werden

gebracht, konden niet anders dan onverschillig zijn voor een zóó religieus Zion-Messias-ideaal. De Zions-gedachte kwijnende, als bloemen kwijnen gaan, die van den stam zijn losgesneden. Ook in zoogenaamd „joodsche” kringen leerde men in Jodendom zien een religieus begrip of een religieuze gemeenschap; Zion werd iets... onbegeerds. Zóó ging het in West-Europa.

Terwijl de tendenz zich voortschoof tot ont-nationaliseering des joodschen Volks, stak hier en daar een klip op, — voorste uitloopers van 'n nieuwe nationale Toekomst. Het nieuwe nationale leven, het gaf op den duur den bodem aan de oude Zionsgedachte, althans het verlangen naar hetzelfde oude Zion als in de aller-eerste dagen der Diaspora.

Wij zijn in de zestiger jaren.

Het individualistische liberalisme heeft de emancipatie der Joden nagenoeg voltooid, althans in wettelijken zin. Men gevoelt zich, in West-Europa, de zegeningen van het liberalisme deelachtig en waant de gouden eeuw der toekomst reeds te zijn ingetreden, als men kennis krijgt van Jodenvervolgingen in Damascus. Een solidariteitsgevoel waakt op voor de minder bedeelde Joodsche broederen. Men peinst op middelen, de zegenrijke Emancipatie te doen uitstrekken ook over de Joden van d' overzij. De Joodsche philanthropie ontwaakt.

Maar nauw wordt in Europa's Oosten iets gevoeld van den nieuwen terugkeer naar 't Jodendom, of daar buigt zich het Volksgeloof naar de Voormannen toe der nieuwe, Europeesch-Joodsche beschaving en zoekt verband tusschen Philanthropie-, nationaliteit en Messias-idee. Zion herneemt zijn materieel karakter: de philanthropie komt in dienst van het Messias-verlangen.

En dat Messias-verlangen op zijn beurt zou gisten tot een nieuw Zions-verlangen.

II. De herleving van het Zionisme.

Een eenvoudig Rabbijn, R. HIRSCH KALISCHER uit Thorn (1795—1875) was 't, die voor 't eerst de be-teekenis eener Joodsche kolonisatie in Palestina begreep voor Israëls toekomst, en zich met anderen (o.a. R. Ch. LURIE, Frankf. a/O) ging wijden aan de kolonisatie van Palestina door Joden. In 1862 verscheen van zijn hand een boekje: *Derischat Zion*, waarin hij allereerst aantoonde (eene meening reeds vroeger verkondigd door niemand minder dan MAIMONIDES) dat Israël's verlossing geleidelijk en op natuurlijken weg zoude geschieden. Laten wij hem zelf het woord: „Al is ook de tijd der Genade nog niet gekomen op middelen te peinzen hoe wij het Altaar des Heeren op Zion zouden oprichten — ligt de hoop ook nog verre, daartoe het verlof te erlangen van Turkije's Sultan, — zoo kon het volgende plan toch zijn nut hebben in een tijd, waarin met hulpe Gods, hooggeachte mannen in Israël politieken invloed gewonnen hebben, of den gouden heerschershaf voeren en mannen als MONTEFIORE, ALBERT COHN, ROTHSCHILD, FOULD e.a. ware joodsche vorsten, als sinds den ondergang van het joodsche rijk niet meer gevonden werden. God moge hen behouden! Mogen zij eene Maatschappij in 't leven roepen tot bebouwing van het Heilige Land, een Chebrath Erez Noschabeth!

Met hen mogen zich verbinden alle aanzienlijke Israëlieten uit alle werelddeelen, Joden, die liefde hebben voor het Heilige Land”.

Zijn praktisch program komt hierop neer.

a. Geld moest door hen worden ingezameld, actien uitgegeven, om vele verlaten steden, velden en wijnbergen in 't Heilige Land te koopen, dat de puinhoopen werden tot vruchtbrengende velden, 't woeste Land ging prijken tot nieuwen bloei, als van eene lylie, en vruchten droeg tot verkwikking van den mensch, als een veld, van den Heer gezegend.

b. Veel joden uit Rusland, Polen en Duitschland moesten door die Maatschappij ondersteund, geoefend worden in landbouw, kleine stukken land bebouwen, zoodat elke jood minstens, — naar luid van rabbijnsch voorschrift — vier vierkante ellen van het Heilige Land zijn eigen moest kunnen noemen.

c. Lichamelijk ontwikkelde, militaire geschoolde kolonisten, zouden dienst doen als Politie, om tevens de grenswacht te vormen tegen mogelijke aanvallen van Bedoeïenen-stammen.

d. Een landbouwschool moest worden opgericht om joodsche knapen en jonge mannen op te leiden voor den Palestijnschen landbouw, want, zoo eindigt hij: God zal ons dan zijne genadige Hulp verleen en wij zullen, is ook de aanvang klein, langzamerhand zoo komen in het bezit van 't Heilige Land, gelijk de Profeet heeft voorspeld. Doch het begin moet komen van ons zelf, gelijk ik duidelijk heb bewezen uit Talmoed en Midrasch”.

Ziet daar een allereerste poging van zoogenaamd practisch Zionisme, dat zich later paren zou aan het Nationaal Zionisme.

Als grondlegger van het nieuwe nationaal-Zionisme is MOSES HESS te beschouwen (1812—1875) de socialist, die in 1862 een boek in 't licht gaf, Rom und Jerusalem getiteld, dat het Zionisme filosofisch en sociaal-psychologisch zou verklaren. Hij stelt voorop, dat Jodendom vóór alles eene nationaliteit is, want niets staat den geest van het jodendom zoo ver, als het egoïstisch zieleheil van het enkele individu. Het Jodendom scheidt nergens het individu af van de familie, het menschdom van de Schepping, de schepping van den Schepper. Het Jodendom heeft geen andere dogma's dan zijn Eenheidsleer, die zich in alle wetten uit en bovenal doorstraalt in elk gebed. De jood bidt in het meervoud, niet voor zich alleen, maar voor zijn volk.

Het Jodendom, hoe ook verspreid, vormt eene eenheid. Zelfs het joodsche type is onverwoestbaar. Trouwens: de ontkenning der joodsche nationaliteit was slechts middel tot volledige assimilatie. Joodsche religie is vóór alles: joodsch patriotisme. Verloochening van dat patriotisme maakt van den Jood een halfslachtig wezen.

Maar een joodsch volk moet ook een joodsch vaderland hebben, en een joodsch vaderland, dat kan slechts Palestina zijn.

Hij begrijpt echter volkomen den invloed der materiele omstandigheden op de nationaliteitsidee. Colonisatie ontstaat niet alleen uit geestdrift voor een idee, maar uit de behoeften van het practisch leven. Als de Oostersche kwestie zal worden opgelost, moeten de joden kláár zijn.

Van de West-Europeesche joden gelooft hij niet veel hulp te kunnen wachten. „Terwijl die zeggen: „ubie bene, ibi patria” miskennen zij hun vaderland en hun eigen nationaliteit. „Doch in Rusland, Polen, Pruisen, Oostenrijk en Turkije leven millioenen stamgenooten, die innig bidden om herstel van het oude Zion. — Tot die millioenen broeders zou ik willen gaan en zeggen: Houdt hoog uwe banier, o broeders! In u is het levende zaad bewaard gebleven als de zaadkorrels in de egyptische mummies, duizenden jaren bewaard, en toch hun groeikracht niet verloren. Vrucht zal 't dragen, blijde, voedende vrucht, als 't weg is uit het koude gesteente, overgeplant in groeirijken bodem, waar licht is en lucht en de dauw des Hemels er zegenend op af straalt ¹⁾”. —

Inmiddels werd de Alliance Israélite Universelle gesticht met het doel, hen, die als jood te lijden hadden, te ondersteunen en overal werkzaam te zijn voor de emancipatie der joden. De philanthropie der rijke

¹⁾ M. HESS, Op. cit.

Joden begon zich te interesseeren voor Palestina. Een model-landbouwschool (1869) werd door CHARLES NETTER gesticht (Mikweh Israël), maar de leerlingen dier school togen naar elders. Palestina was dor en woest en niet in staat, zonder voorbereiding, een immigratie op groote schaal te ontvangen. Het volk zelf bleef vreemd van de Alliance, die een Wereldbond had willen worden welke alle joden omvatten zou. Maar dit doel zou de Alliance (tot heden) niet bereiken, omdat zij de mogelijkheid aanvaardde, elke jodenkwestie in elk afzonderlijk land afzonderlijk op te lossen. In stede van een allen omvattende joodsche nationaliteit werd, hoe langer hoe meer, Jodendom slechts als religie erkend en vond de Alliance, reeds aanstonds beschouwd als een Fransch lichaam, de Engelsche, Oostenrijksche en later Duitsche belangen tegenover zich geplaatst. Het Fransch-Russisch verbond sloeg de werkzaamheid der Alliance geruimen tijd lam en dat voor de Russische Joden in een tijd van ruwe vervolging. De Alliance had een ethisch ideaal-philanthropie: maar philanthropie kan geen heel volk een menschwaardig bestaan bezorgen. En vooral dáárom niet, omdat bestuurderen eener philanthropische vereeniging kinderen zijn van hunnen tijd. Die tijd had anti-joodsch-nationale tendenzen: de Joden van Oost-Europa waren reeds begonnen zich nationaal te ontwikkelen.

PEREZ SMOLENSKI, redacteur van den „Haschachar", was de eerste, die openlijken strijd aanbond tegen de anti-nationale tendenzen onder de joden, en ofschoon hij de politieke zijde van 't vraagstuk niet aanroert, treedt hij met geestdrift op voor de onafhankelijkheid der ideëele goederen van de joodsche natie. Fel zijn kamp tegen den Reform. „Men mag het volk de hoop niet ontnemen op terugkeer naar Zion, eene hoop, geboren op den dag van den val zijner politieke zelfstandigheid. Deze hoop heeft gedurende het geheele Goloes (ballingschap) het volk voor den ondergang

behoed, en houdt het nog heden ten dage te zaam. Een volk houdt op te leven, zoodra het niet meer hóópt. En deze hoop is thans meer dan ooit van noode, daar de vereende kracht van Godsdienst en moraal aan het slinken is. — Ten slotte kwam hij tot de opinie, dat een nieuw geestelijk leven voor Israël slechts kon bestaan in zijn eigen, oude stamland Palestina.

Die nationale tendenzen werden — vooral bij de jeugd was SMOLENSKI's invloed bijzonder groot — scherper naar voren gebracht door den antisemitischen geest, die over de landen van Europa laaien ging — ondersteund en tot rijpen gebracht door de geheimzinnige kracht die Palestina voor vele Joden blééf bezitten.

De tachtiger jaren zagen een reeks ernstige jodenvervolgingen in Rusland, — in Rumenië — een wassend anti-semitisme in Oostenrijk, Duitschland.... Duizenden joden, door hunne medeburgers ten doode vervolgd, trokken door Europa heen en zochten hun toevlucht in Amerika, Engeland, Holland, België, òók in Palestina, waar nieuwe kolonies zich kwamen voegen bij die van Mozes Montefiore en de in '74 gestichte „Pesach Tikwah”.

Dat er in de harten der Joden, die 't lijden hunner broederen aanzágen 'n zeker onbestemd iets leetde, méér dan meelij en verontwaardiging... een iets, dat allengs vaster vormen kreeg,... Dr. LEON PINSKER zoude 't eerst z'n gedachten formuleeren in een vast omljnd plan. In 1882 verscheen van zijne hand eene eenvoudige brochure „Auto-emancipation”, waarin hij de noodzakelijkheid bepleitte van een joodsch eigen land. De joden — zegt hij — zijn onder de volkeren een vreemd element gebleven. Een eigenlijk volk zijn ze niet, omdat zij geen eigen land hebben, en zelfs moeite hebben gedaan, het eigen nationale leven te vernietigen. De jodenhaat is een aangeboren ras-antagonie. De jood is een doode voor de levenden, een vreemde

voor de oorspronkelijke landbewoners, een zwerver voor de burgers van het land, een bedelaar voor de rijken, een uitbouter en millionnair voor de armen, een vaderlandlooze voor de patriotten en voor allen een gehate concurrent. Met het aanroepen en inroepen van rechts-principes komen de joden niets verder. Zij moeten voor zich zelf zorgen. — Gebrek aan nationale waardigheid, zelfvertrouwen en eenheid zijn de vijanden der joodsche natie; de internationale jodenkwestie moet haar nationale oplossing vinden in een eigen Jodenland. Niet het heilige Land is 't einddoel van zijn streven, maar een eigen land.

„Dat eigen land kan slechts Palestina zijn”, was 't antwoord dat de jonge nationalistengaven, een antwoord, waartoe de nationale strooming onder het Oost-Europeesche jodendom L. O. LEWANDA, M. L. LILIENBLUM en Dr. J. RÜLF, als vanzelf voerde.

De Zionistische idee was op den bodem van de joodsche nationaliteit teruggebracht.

Nieuw leven ontwaakt. De Hebreuwsche taal wordt beoefend als levende taal. Dichters en schrijvers staan op, die hun denkbeelden uiten in het Jargon (Joodsch, Jiddisj), de Goloes-taal der joden. Joodsch literaire clubs en studenten-vereenigingen (de „Kadimah” te Weenen o.a.) worden gesticht, nieuwe kolonies in Palestina gegrondvest. Baron EDMOND DE ROTHSCHILD beschermt eenige Palestijnsche kolonies. Bene-Berith (zonen des Verbonds) Loges worden, vooral in Engeland en Amerika gesticht ¹⁾. De vóórstrijders der joodsche nationaliteit, die de kolonisatie van Palestina als nationale Jodenplicht aanvaardden, noemen zich: Zionisten.

Er ontbrak: eenheid, organisatie, politiek besef.

¹⁾ Nederland nam aan dit regeneratoire werk geen deel. Te Amsterdam was echter de zetel van de Holl.-Duitsch Chaloeka, zamelpenning tot ondersteuning speciaal van Godgeleerden in het Heilige Land. — De naam „Zionisme” bleef er onbekend tot na 1897!

Organisatie werd beproefd, herhaalde malen, tot in November 1884, speciaal door het werk van Rabbi SAMUEL MOHILEWER uit Bialystock, een eerste Zionisten Congres wordt gehouden te Kattowitz. De kolonisatie van Palestina wordt meer stelselmatig bestuurd door verschillende Comité's der Chowewe Zion (Zionsvrienden) uit verschillende landen. Deze Chowewe-Zion waren deels philanthropen, — deels praktische kolonistoren, — deels nationalisten. Zoo hadden de Engelsche Chowewe-Zion op hun program o.a.: de ontwikkeling der nationale idee bij de joden en de verspreiding van het Hebreeuwsch als nationale taal.

Dus ontstonden in de meeste landen van Europa, wáár Joden woonden, brandpunten van nationaal leven, Zionistische centra, van waaruit de Joodsch nationale idee haar zegetocht door het moderne jodendom zou kunnen beginnen.

Terwijl van lieverlee de oud-traditioneele Joden meer in beslag genomen werden door het zoogenaamde praktische Zionisme, staken de jongeren het nationaal ideaal hoog op hun banier.

Het was de schrijver ACHAD HAËM („een uit het volk”, pseudonien van den Schrijver M. J. GINSBURG), die zijn stempel drukte op een nationalisme, dat, naast den naam „Nationaal-Jodendom” of Joodsche „Cultuurbeweging” den term ging dragen van „Achad-Haëmisme”. —

Waren de „practische” Zionisten uitgegaan van een bestaanden Joden-nood en hadden zij de kolonisatie van Palestina aangegrepen als een der middelen om de jodenkwestie op te lossen, langzaam kwam het begrip, dat Palestina geen gewoon immigratie-land kon zijn. Want Palestina's beteekenis lag niet dáárin vooral, dat het brood gaf aan de hongerende joodsche massa, maar levensgeest aan de joodsche natie als zoodanig. De beteekenis van Palestina was géén economische, maar een historisch-cultureele. Palestina kan niet

in afzienbaren tijd het centrum worden eener zelfstandige joodsche beschaving, daarom dienen de Zionisten zich voorloopig tevreden te stellen met de vereenende kracht van hun Ideaal.

Ja, vóór wij een stap mogen doen in 't oude land — (dezelfde onthoudingstheorie der ultra-orthodoxen, maar nu in nationaal omhulsel) — moet éérst het volk geheel zijn voorbereid. Want de wedergeboorte des lands is onmogelijk zonder wedergeboorte des joodschen volks.

Toch moest ACHAD HAËM gaan inzien welk belang Palestina op zijn beurt had voor de ontwikkeling des Joodschen volksgeest. Daarom kan hij zich niet blijven kanten tegen de kolonisatie van Palestina; maar opdat in Zion het Judaïsme worde belichaamd, is 't niet voldoende, 'n aantal joden naar Palestina te doen emigreeren. Het moeten nationale pioniers zijn. Zoolang wij bij de Joodsche massa afwezigheid van nationaal gevoel en een tevredenstelling met slechts religieus gevoel aantreffen, is het bereiken van Zion als nationaal centrum onmogelijk. Daarom moeten wij streven naar „Herleving des harten”.

Het was deze strooming die het Chowewe Zionisme behoeftte voor het gevaar: in gewone kolonisatie-vereeningen te ontaarden.

Tegenover deze strooming stelde zich spoedig de politieke, het werk van dr. THEODOR HERZL.

III. Dr. Theodor Herzl.

Een man van ' hooge statuur, voorname welwillendheid, opofferende liefde. Krachtig van wil, torsch van gebaar, zacht van harte. Hoog van geest, met ruimen blik en onmetelijke werkkraft. Majestueuse verschijning, een jood met rêchten rug. Hoog het edele denkershoofd, als gebeeldhouwd naar profiel der Assyrische koningen. Een vorst onder Israël, zoon van

koningsvolk in de paleizen der wereldsche koningen. Hij was de Majesteit der Congressen die hij leidde, de glorie van zijn volk, de liefde zijner volgelingen. Zijn weg door de rijen zijns volks: een lichtend spoor, zijn al te vroeg verscheiden: een nationale ramp. Grootsch van karakter zóó, dat hij geen vijanden had noch bestrijders; bedillers alleen. Een Mozesfiguur in de Diaspora. Een leven dat niet sterven kan, zoolang zijn volk zal leven. Bemind als Rachel de aartsmoeder. Heilig vereerd door zijn arm volk, dat rijk was omdat het een HERZL had. Hij zelf alleen was een gouden eeuw zijner natie.

Geboren in 1860 te Budapest, Doctor in Rechtswetenschap, Fransch correspondent, later feuilletonist van de Neue Freie Presse. De Affaire Dreyfuss opende zijne oogen voor 't lot zijner broederen. En, met zeldzame scherpste en vastheid van lijn teekent hij den toestand des jodendoms en zijn eindelijke Toekomst. „Der Judenstaat. Versuch einer modernen Lösung der Judenfrage” was de eenvoudige titel van een boekje dat een Utopie zou klaren tot onbedwingbare werkelijkheid.

„Der Judenstaat ist ein Weltbedürfniss, folglich wird er entstehen;... die Juden, die wollen, werden ihren Staat haben und sie werden ihn verdienen” luidt de machtspreuk van het nieuwe, politieke Zionisme. De noodzakelijkheid van het Zionisme als politieke factor, het brengen der jodenkwestie tot een internationale kwestie, die zijn internationale oplossing wacht, is de groote lijn, door HERZL getrokken, dwars door alle, religieuze en nationale poginkjes en stroomingen.

De jodenkwestie, aldus zijn Judenstaat, — is een meegesleept stuk Middeneeuwen, waarmee de beschaafde volken niet klaar kunnen komen. Hun goeden wil toonden ze door ons te emancipeeren. De jodenkwestie bestaat overal, waar joden in zeker aantal leven. Waar ze niet is, sleepen immigrerende joden haar mede.

Want wij trekken heen, waar men ons niet vervolgt: als wij er komen, worden wij vervolgd... — De jodenkwestie is noch een sociale, noch een religieuze kwestie. Het is een nationaal vraagstuk, en om dat tot oplossing te brengen moeten wij het vóór al tot een politieke „wereld-vraag” maken die in den raad der natiën zal worden beslecht.

Wij zijn één volk. Overal hebben wij eerlijk beproefd, op te gaan in de volksgemeenschap waarin wij leven en het geloof der Vaders daarbij te behouden. Men laat ons dit niet toe... In de vaderlanden waarin wij sedert eeuwen wonen, worden wij als vreemdelingen uitgekreten en dikwijls door menschen wier geslachten nog niet in het land woonden, toen onze vaders er reeds zuchtten. Men zal ons niet met rust laten. Want diep in de volksziel leven oude vooroordeelen tegen ons. Wie zich daarvan wil rekenschap geven, heeft slechts acht te slaan, waar het volk oprecht en klaar zich uitsprekt: „het sprookje en het spreekwoord zijn beslist antisemietisch”.

Assimilatie kan slechts verkregen worden door het gemengde huwelijk, doch ook dit wordt niet als een behoefte ondervonden...

De volkspersoonlijkheid der joden kan, wil en moet niet ten onder gaan. Zij kan niet, omdat vijanden van buiten haar te zamen houden. Zij wil niet, dat heeft zij bewezen in lijdensgang van tweeduizend jaren. Zij moet niet, — dat zal HERZL in zijn boek bewijzen...

Niemand is sterk of rijk genoeg, een volk van de eene woonplaats naar de andere te brengen. Dat kan slechts eene Idee. De Staats-idee heeft die kracht. De joden hebben de gansche macht hunner geschiedenis niet opgehouden, dezen koninklijken droom te droomen; „het komend jaar in Jeruzalem!” is onze oude spreuk. Nu komt het er op aan te toonen, dat uit dien droom een gedachte worden kan, lichtend als de dag.

Het geheele plan bestaat daarin, dat men ons de

souvereiniteit geve over een voldoende stuk land, al 't andere zullen de joden zelf bezorgen.

HERZL denkt zich twee organen om dit plan te volvoeren. Een „Society of Jews”, die de wetenschappelijke en politieke voorbereiding heeft (staats-kern) en een „Jewish Company” die de praktische uitvoering krijgt der besluiten.

Twee landen komen in aanmerking voor de vestiging van het joodsche volk: Palestina en Argentinië. De Society zal vaststellen, naar welk van beide landen het volk zal trekken. De taal die het volk zal spreken in 't nieuwe land zal de taal zijn, die voor de joden van 't meeste belang is. Hebreeuwsch gaat moeilijk, want wie onzer kent genoeg Hebreeuwsch, om in die taal een spoorkaartje te vragen? ... „De armzalige en verdruchte Jargons waarvan wij ons thans bedienen, die Ghetto-talen, zullen wij ons afwennen. Het was de heimelijke taal van gevangenen”. — Bij den nieuwen Exodus zouden de verschillende „Ortsgruppen”, groepen van familiën en vrienden, optrekken onder de aanvoering hunner Rabbijnen.

„Elke groep heeft zijnen Rabbijn, de met zijne gemeente gaat. Alle groepen vormen zich zonder dwang. De „Ortsgruppe” vormt zich om den Rabbijn. Zooveel Rabbijnen, zooveel groepen. De Rabbijnen zullen ons ook het eerst begrijpen, zij zullen geestdrift hebben voor onze zaak en van den kansel bij anderen geestdrift opwekken”. ... Toch zal geen clericalisme binnentreden.

„Het geloof houdt ons te zamen, de wetenschap maakt ons vrij” ... Leger en Geestelijkheid zullen zoo hoog geëerd worden als hun schoone functies eischen en verdienen. In den Staat, die hen eert, hebben zij niets te vertellen, want zij zouden twistpunten opbezweren, van buiten en van binnen.

Ieder is in zijn geloof of in zijn ongeloof even vrij en onbeperkt als in zijn nationaliteit. En, mochten,

andersdenkenden, andersnationalen onder ons wonen, dan zullen wij hun eervolle bescherming geven, en rechtsgelijkheid. Wij hebben van Europa geleerd, verdraagzaam te zijn". —

Hij doet pogingen, andere, rijke joden voor zijn plan te winnen, slaagt niet bij Baron Hirsch, den schepper der koloniën van Argentinië, — beproeft zijn „Society of Jews" te vestigen. Te vergeefs. Daar vatten de golven van 't joodsch nationalisme het politiek ideaal en dragen het voort. De massa, de Joodsche massa vindt, na tweeduizend jaren haast, voor 't eerst een samenhang, een centrum.

Het Zionisme zoover het nationaal was, wordt politiek. Het politieke Zionisme wordt: nationaal. „Palestina" het einddoel der pan-Zionistische beweging.

Noodgedrongen vangt HERZL de organisatie-taak aan, vindt sterken steun o.a. bij Dr. MAX NORDAU. In Juni wordt een Joodsch blad gesticht: „Die Welt". En de eerste woorden van het eerste artikel luiden: „Dit blad is een jodenblad. Wij nemen het woord op, dat een schimp zou zijn, en willen daaruit een eernaam maken". — Te München zoude het eerste Zionisten congres samen komen, doch de Müncheneren waren niet bijster gesteld op deze samenkomst. Het officieele Jodendom stond immers nog steeds [op het Reform-standpunt, en het bestuur van den Rabbijnenbond in Duitschland gaf als tegenweer de volgende verklaring af:

„1. Het streven der zoogenaamde Zionisten, in Palestina een joodsch nationalen Staat te stichten, is in strijd met de Messiaansche voorspellingen des jodendoms, zooals die in de Heilige Schrift en de latere godsdienstbronnen zijn uiteen gezet.

2. Het jodendom stelt zijn belijders ten plicht, het vaderland, waartoe zij behooren, met alle toewijding te dienen, en diens nationale belangen van ganscher harte en met alle krachten te bevorderen.

3. Met dezen plicht zijn niet in strijd de edele

pogingen, die ten doel hebben, Palestina door joodsche landbouwers te koloniseeren, omdat zij geenerlei betrekking hebben op de stichting van een nationalen Staat.

Godsdienst en vaderlandsliefde liggen ons daarom gelijkelijk de plicht op, allen, wien het wèlzijn des Jodendoms ter harte gaat, te verzoeken, dat zij zich van het meer genoemde Zionistisch streven en vooral van het, niettegenstaande alle waarschuwingen toch nog altijd voorgenomen Congres, verwijderd houden".

Dien kamp tegen het Zionisme heeft de Reform nimmer opgegeven. Maar ook die strijd had zijne goede zijde: het deed het Zionisme in eigen kracht zijn toekomst zoeken en duidelijk zien dat alleen op een bewust nationalisme de Zionidee kon groeien. Dit politieke Zionisme werd een Joodsch-nationale beweging.

VI, Zionisme als wereld-organisatie.

En zóó komt het Zionisme langs velerlei omwegen, door de kronkelpaden der Diaspora, langs d' ouden baan terug: het volksgeloof aan politieke éénheid in Palestina. Men vrage naar zijne verhouding tot het Mozaïsch geloof en de Joodsche traditie en wrake, dat het Zionisme als zoodanig geen godsdienstige idealen stelt. Twee antwoorden vallen daarop. Vooreerst toch spreekt men de taal zijner omgeving. De joden, die voor het Zions-ideaal het allereerst gewonnen werden, waren juist gekomen uit kringen, waar ongeloof, althans geen jóódsch gelooven heerschte. Het Jodendom — afgesneden van nationalen bodem — had in West-Europa zich nagenoeg overleefd, of beter nog: uitgeleefd. Zelfs een centrum zoo orthodox als Nederland, bleek niet in staat, de religieuze idee intact te houden. Van lieverlee trad onverschilligheid op voor godsdienstbelangen òók bij zoogenaamd „vromen". Joodsche practijk nam de plaats in van Joodschen cultus. Daarbij

kwam het ontwikkelend maatschappelijk verkeer al meer en meerdere offers vragen van den religieusen Jood. Jodendom werd een moeilijk levensbestaan van onthouding en achteruitzetting, een aaneenschakeling van kleine sociale rampen voor wie geen sterke liefde had voor Jodendom, een effen weg alleen voor hen, wiens levensberoep hen plaatste buiten het Maatschappelijk beweeg, hield binnen den kring van het Ghetto. Daarbij: het materialisme dezer dagen met zijne beslist anti-religieuze tendenzen en een hopelooze assimilatie, ook door orthodoxe, rabbijnsche joden in practijk gebracht. Voor zoover het kòn, althans. De tijdgeest was een opbloeien van Joodsch godsdienstleven niet gunstig.

Daarbij stelle men zich de Zionisten niet voor als anti-religieuzen of zelfs anti-traditioneelen. Maar een eenheid op Joodsch-traditioneelen grondslag was op den duur onhoudbaar gebleken zonder nationaal fundament. Reeds in Bijbelsche tijden vinden wij den Godsdienst geplant op 't nationaal bestaan. Zonder zuiver nationaal leven ook geen leven van de hoogste levensuiting: de religie, vooral niet bij het Jodendom, met zijn zoo nationalen cultus. De Zionistische organisatie had tot taak, het materiele centrum te geven voor een nieuw Volksbestaan, het weergevonden Joodsche nationalisme te leiden naar zijn oude Land.

Taak der Rabbijnen en wetsgetrouwe Joden was het, op den bodem van het opbloeiend nationale leven het religieuze Jodendom voort te ontwikkelen, eene taak, slechts begrepen door enkele Zionistische Rabbijnen. De meeste Joden spraken in hun gebeden over Zion als een fantoom. „De rouw, noch de blijdschap (om Zion op boete- en feestdagen) waren uitingen, die van het hart kwamen. Geheel natuurlijk. Immers, de bron, waarin de teekenen van de bedoelde gevoelen-uitingen hunnen oorsprong hadden, was niet de werkelijkheid, maar een afgetrokken begrip. Rouw en blijdschap waren niet uitdrukking van aandoening, maar van

redeneering, waren geen voortbrengselen van een diep bewogen gemoed, maar van godsdienstig plichtsbef¹⁾. Dit kunstmatig, gekunsteld ideaal had geen macht op de massa . . .

Den 29 Augustus 1897 kwam het eerste Zionistische Wereldcongres binnen de muren van Bazel te zaam. HERZL werd tot President aangewezen. In zijn program-rede wees hij op de éénigende kracht van het Zionisme. „Zionisme is de terugkeer tot het Jodendom, vóór de terugkeer naar het Jodenland. Dat wil hij vinden door een loyale, openhartige politiek. De beweging moet publiek-rechtelijke waarborgen hebben voor haar kolonisatie-arbeid. Immigratie der joden in Palestina beteekent ook een verbetering van den toestand der Christenen in het Oosten, is in het belang van alle volkeren, niet in het minst van Turkije. — In forsche lijnen teekent DR. NORDAU den toestand van het jodendom, vooral den moreelen, West-Europeeschen Jodennoed. „Men heeft ons uit de ghetto's waar wij gelukkig waren te midden van onze eeuwenoude ellende, uitgehaald en ons midden in de samenleving ingeplant; men heeft ons geëmancipeerd, niet uit liefde en uit medelijden, maar uit principiënreiterij, omdat de logica der revolutiebegrippen er toe dwong, ons de rechten te verleenen die alle menschen bezitten; maar men wil ons nog even weinig, als toen wij in onze afgesperde, middeleeuwsche wijkplaatsen woonden. De Jood is het rampzaligste wezen op aarde. Hij wordt stelselmatig tot onwaarheid gedwongen; hij is overal in een scheeve positie; hij moet zijn Jood-zijn zooveel mogelijk verbergen, wil hij van zijn mensch-zijn toch een weinigje genieten, en zoo wordt hij een afschuw voor allen, gelijk al datgene, wat innerlijk onwaar en onrecht is. En daar het Messias-ideaal en het geloof in den toekomstigen Redder hem ontzonken is, kwijnt hij daar

¹⁾ Dr. J. H. DÜNNER. Het Zionisme. Leerrede.

voort, lichamelijk en zedelijk onder gestadigen druk verkeerend — zonder vreugd en zonder hopen zóó jammerlijk en zóó ellendig, dat de treurigste toestanden van het tranenrijk verleden nog overtroffen worden ¹⁾”.

Op dit congres, waar vele voorstanders der kolonisatie van Palestina waren verschenen — waarbij vele Chowewe Zionisten, vooral uit Rusland, hun arbeid gaven, werd het definitieve plan vastgesteld van het Zionisme, het zoogenaamde „Bazeler Program”. Het luidt aldus:

„Het Zionisme streeft naar een publiekrechtelijk ge-waarborgde eigen woonplaats in Palestina voor het joodsche volk.

„Om dit doel te bereiken stelt het congres zich voor, de volgende middelen aan te wenden:

„1. De kolonisatie van Palestina met Joden, die zich met landbouw, handwerk en industrie bezig houden, doeltreffend te bevorderen.

„2. De indeeling en vereeniging van alle joden door maatregelen van plaatselijke of algemeene strekking, die daartoe geschikt en volgens de landwet geoorloofd zijn.

„3. Het versterken van het joodsche nationaliteitsgevoel en volksbewustzijn.

„4. Het doen van voorbereidende stappen, om de toestemming der Regeeringen te verkrijgen, voor zoover zij noodig is tot het bereiken van het doel van het Zionisme”.

De grondslag wordt gelegd tot een organisatie, door het Congres te maken tot het hoofdorgaan der Zionisten. Alle Zionisten betalen een hoofdgeld van minstens een shekel, = 1 Franc — 1 Mark — 1 Shilling. — Honderd Shekel-betalenden hebben het recht eenen gedelegeerde naar het congres te zenden. ²⁾ De beweging wordt geleid door een Actions-Comité (A.-C.) van 23 leden waarvan 5 hun domicilie in Weenen hebben.

¹⁾ Dr. J. H. GUNNING. De roeping onzer Kerk tegenover Israël.

²⁾ Thans: tweehonderd.

Dr. HERZL werd gekozen tot Voorzitter van dit uitvoerend college.

Wat de Alliance niet had vermocht, was ontstaan op den enkelen aanroep van den eenen HERZL.

Wat vroeger joden zeiden en wilden was de stem van eenen enkele, die overhoord werd. Thans was eene tribune geschapen, van waar het Joodsche volk zijn vragen en eischen kon stellen, van waar het zich liet hooren in de raadszaal der volkeren. De Jodenkwestie werd — door bemiddeling der Pers — een openbare aangelegenheid. De eerste — als is 't dan ook kleine, maar niet minder vaste — stap was gezet naar de politieke emancipatie van het joodsche volk.

En HERZL bracht de zaak des Jodendoms langs de banen der diplomatie in paleizen der regeerende vorsten, en, al was de sympathie die hij hier en daar verwerven mocht, grootendeels te danken aan zijn persoonlijke gaven, bovenal aan zijne vorstelijke gestalte en zijn waardig optreden, — HERZL's invloed is het geweest, die van het Congres heeft weten te maken een machtsmiddel. Lieten de rijken hem voorloopig alléén staan — werd hij „der kerlen God”. De joodsche massa was geen bende meer, geen menschenmaat verdrukte en verkommerde joden, doch een organisch geheel. Jodendom was geen småád meer, doch een Trots. Den studenten schreef hij eens, dat zij hun schimpwoord moesten omzetten: ván Jodenjongens: jonge Joden! —

Daar was iets beslists gekomen tot de joodsche massa. Men wist wat men wilde. Zijn: als alle andere volken. Een eigen nationaal leven uitleven op nationaal joodsch territorie. Men wilde volk zijn. De orthodoxen onder de Zionisten kregen stevigen onderbouw voor hun Joodsche levensbeschouwing. Het stervend Zionsideaal kreeg nieuw leven, jong, frisch leven.

Was het eerste Congres een massaal protest tegen de onwaardige positie, waarin het joodsche volk verkeerde, van lieverlee werd het Congres tot een

plaats, waar het volk zijn toekomst beraadde, van Congres tot een Parlement. Het Zionisme had allereerst zijn houding te bepalen ten opzichte van den practischen Palestina-arbeid. HERZL gaf de lijn aan, die dit Congres volgde tot — met het VIIIe Congres — de omstandigheden ertoe leidden meer aandacht te wijden aan het zoogenaamde „practische werk” ... Sinds 1892 n.l. bestond voor joden een verbod tot immigratie in Palestina. Weliswaar vond individueele immigratie van Joden nog steeds plaats, doch niet anders dan door heimelijken smokkel en openlijken „Backschisch”. De kolonisatie-vereenigingen brachten dan ook een zoogenaamde „infiltratie-politiek” in practijk, die HERZL en NORDAU onwaardig en ondoelmatig voorkwamen. Vandaar dat het politiek Zionisme — dat 'n soort van platonische belangstelling bleef koesteren voor de klein-kolonisatie, waarvan een goed deel Zionisten voorstanders waren als palliatiefmiddel — zich goed en duidelijk tegen dit principe uitsprak. Misschien dat overschatting van zuiver politieken (diplomatischen) arbeid een stem méé had in 't kapittel. In alle gevallen moesten beproefde voorstanders der klein-kolonisatie de gelederen der strijdende Zionisten verlaten.

Ten tweeden Congresse, eveneens te Bazel gehouden — van 28/31 Augustus 1898 — werd een merkbare numerieke vooruitgang der organisatie geconstateerd. Een principieel besluit werd genomen tot het oprichten van een Joodsch koloniale Bank (Jewish Colonial-Trust) tot bevordering van industrie en landbouw in Oost-Europa, speciaal in Palestina en Syrië (Kapitaal 2 milioen Pd. Sterling).

Langzaam trad de Culturfrage naar boven. HERZL, die ongaarne de Zionistische organisatie zich splitsen zag in groepen en groepjes (zij het, uit vrees voor zijn eigen program, zij het, omdat de beweging te jong was om door verschilgroepeering te worden stuk gesneden) wist aanvankelijk de opkomende golven te bezweren.

Een algemeen Hebreeuwsche Taal-unie wordt gesticht, beloften gedaan van bemoeiing met het onderwijs in Palestina. Een klein A.C. ingesteld als uitvoerend bewind.

De volgende jaren vinden HERZL bezig aan 't spinnen van diplomatieke draden. Audiënties vinden plaats bij den Duitschen Keizer (1898), worden herhaald in Palestina, bij 's Keizers reis door het Heilige Land. Verschillende personen van naam worden voor het Zionisme gewonnen.

Op het derde Congres (15-18 Aug. 1899 te Bazel) werd door HERZL erop gewezen, dat het naaste doel van de Zionistische politiek was het verkrijgen van een Charter, het recht tot zelfbestuur over Palestina, onder suzeriniteit van den Sultan van Turkije en approbatie der mogendheden. „Eerst als wij in het bezit zijn van dit Charter, dat de noodige publiekrechtelijke waarborgen moet bevatten, kunnen wij eene groote praktische kolonisatie beginnen”. Daartoe was het noodig, den Sultan voldoende voordeelen aan te bieden, wat niet geschieden kon door een congres dat geen rechtspersoonlijkheid had. Daartoe moest dienen de Joodsch koloniale Bank...

Het vierde congres — (13-16 Augustus te Londen gehouden) trof de joden van Rumenië als speelbal van politieke klassen en partijen, in vreeslijken nood, die weer tot 'n vertwijfelden massalen uittocht noopte. Met den dag — aldus HERZL in zijne openingsrede — kreeg het Aziatisch probleem ernstiger karakter en wies het belang der mogendheden in een beschaafden staat, op den kortsten weg naar Azië gelegen. „Alle politieke koppen moeten snel als de bliksem begrijpen, dat hier een kostelijke gelegenheid ligt, dichterbij Azië te komen”. —

De philanthropie was failliet. Een paar duizend vluchtende emigranten werden getransporteerd — en verder verklaart men zich niet in staat wat méér te

doen. Die na hen komen worden bij honderden met ruw wapengeweld samengedreven en in extra-treinen weder aan de grens gebracht, die ze onder jammerkreten waren ontvucht. „De extra treinen waren de laatste inspanning der barmhartigheid”. — Wij hadden onder onze argumenten voor het Zionisme tot dusver een heel sterk in het faillissement van de Assimilatie ¹⁾. Wij hebben er een nieuw bekomen: „de insolventie der philanthropen”. En welke insolventie! Ja, als rijke menschen ophouden te betalen, dan gaat véél verloren”.

Ook op dit congres een cultuurdebat, te voorschijn geroepen door den tegenstand van Russische Rabbijnen die zich hadden verklaard tegen algemeen-joodsch-cultureele tendenzen, zonder direct verband met de Religie.

Het Zionistisch leven „verdiept” zich. Toynbee-Hallen worden opgericht, arbeidsbeurzen, inrichtingen voor klein crediet; en ten Congresse besloten tot het oprichten van een Joodsch Nationaal Fonds (Keren Kajemeth le Israël).

Den 26 tot den 30 December 1901, op het Ve Congres, kon HERZL mededeeling doen van eene audiëntie die hem bij den Sultan van Turkije was toegestaan, en die blijk gaf, dat deze het Zionistisch streven niet te eenenmale voor onbereikbaar hield. HERZL bracht de overtuiging mede, dat het joodsche volk in den Sultan eenen Vriend en Beschermheer had gevonden.

Ook geestelijk nieuw leven was door het Zionisme ontwaakt. Dichters, kunstenaars en geleerden worden geïnspireerd. Men tracht het geestelijk niveau der joodsche armen op hooger peil te brengen. De jeugd heeft een Joodsch ideaal herkrege. Aan de Universiteiten is een nieuwe geest vaardig geworden over de studenten. Het joodsche volk zoekt lichamelijke sterking in turnclubs.

¹⁾ Het streven, op te gaan onder de volkeren der Diaspora.

De finantieele instellingen zijn geschapen. De J. C. T. is in actie. Het Nationaalfonds wordt opgericht met het doel, landerijen enz. aan te koopen in Palestina als eigendom voor het Joodsche Volk.

Inmiddels hadden zoogenaamde Cultur-Zionisten, die onder invloed van het Achad-Haämisme, streefden naar een publiekrechtelijk gewaarborgde, eigen woonplaats in Palestina als noodzakelijke voorwaarde voor eene nationaal-cultureele ontwikkeling van Palestina, zich vereenigd om te trachten naar een arbeidsveld in Palestina. Het land moest cultureel vóór-bearbeid worden. Waar zij als Democratische Fraktion, ook wel, „Fraktion” genaamd, modern-joodschetendenzen toonden, stuitten zij af op de traditioneel gezinde elementen in het Zionistische kamp, waarvan enkele zich vereenigden tot den „Misrachi”. —

Hun verdienste was, dat zij Palestina als element kwamen brengen van de practische Zionistische politiek en op die wijze de voorbereiders waren van een synthese, later door het VIIIe Congres geschapen, en aangeduid door den trits: „Politiek, — voorbereiding van het land — voorbereiding van het volk”. —

Inmiddels hervatte HERZL zijn diplomatischen arbeid. De tijden werden al donkerder. Engeland ging zijn poorten sluiten voor de Joodsche immigratie. Amerika was gesloten. Argentinië kon geen voldoende economisch bestaan waarborgen. De emigratie stond voor een muur, en dat, waar in Rusland ongehoorde Joden-pogromen het bestaan van duizenden joden onmogelijk maakte, zelfs in handelssteden, waar de Joden gemeenteraadsleden enz. waren.

Zonder overdrijving opende HERZL het VIe congres dan ook met de woorden, dat de ellende als een springvloed over 't Jodendom was gerezen. Ook de emigratie was gebleken niet in staat te zijn, den Joden een veilige woonplaats te verschaffen.

Audiënties bij den Sultan leidden tot géén resultaat.

Weliswaar bleek de Sultan de immigratie van joden in Palestina een goed hart toe te dragen, onze nationale behoefte kon een verspreide kolonisatie in verschillende deelen van het Turksche rijk, zonder samenhang, — niet bevredigen!

't Is daarop, dat HERZL zich in contact zette met de Engelsche regeering met verzoek om eene concessie voor het schiereiland Sinaï. De Egyptische regeering was bereid een charter te geven; de zaak bleek echter om technische redenen ondoenlijk. Watergebrek. De Engelsche regeering stelde toen voor, genoeg te nemen met een landstreek in Britsch-Oost-Afrika, in de nabijheid van Uganda.

„Zion is het niet en kan het nooit worden. Het is maar een hulp-kolonisatie, doch op nationale en politieke basis. . . . Het blijft een maatregel uit nood, die ten doel heeft een einde te maken aan de tegenwoordige radeloosheid van alle philanthropische ondernemingen en het verlies te voorkomen van overal weggeslingerde volks-deelen”.

Inmiddels had minister von PLEHWE (Rusland) zich bereid verklaard, de wenschen der Zionisten bij de Porte te ondersteunen.

En NORDAU, die vooropstelde dat vier mogelicheden, Duitschland, Engeland, Rusland en Amerika het Zionisme sympathiek waren, noemde Uganda een „Nachstasyl”.

Met 295 tegen 178 stemmen werd besloten, eene expeditie te zenden ten einde het aangeboden land te onderzoeken. Middelen daartoe werden niet gevoteerd en de verslagen minderheid verliet het congres.

Een twistappel was in het Zionisme geworpen. Fel stonden over elkander de bij uitstek-politieke „territorialisten” — en zij, die alleenlijk Palestina wilden als kolonisiatieland: de „Zione-Zionisten”. Eene toevalligheids-groepeering grootendeels. Want ook de Territorialisten hielden aan het Bazeler Program vast en wilden Uganda slechts aanvaarden als hulp-kolonie.

Een Joodsche kolonie, vóór het joodsche Moederland.

THEODOR HERZL's dood (3 Juli 1904) liet de organisatie in tamelijken onrust achter, die eerst hersteld werd toen het VIIe Congres besloten had, elken kolonisationarischen arbeid — zoowel als doel, gelijk als middel — buiten Palestina en de naaste omgeving te verwerpen en het Britsche aanbod naast zich neer te leggen. De onverzoenlijken, onder Israël Zangwill, trokken uit de Beweging en stichtten de Jewish Territorial Organisation (Ito), die een territorium voor het joodsche volk zou zoeken — onverschillig waar, dus ook desnoods in Palestina — onder voldoende waarborgen van autonomie.

Deze zuivering kwam de ontwikkeling der joodsch nationale idee ten goede. Men ging meer aandacht wijden aan de beteekenis van Palestina als kolonisatieland en had daartoe betere gegevens, waar eene zuster-filiale van de J. C. T., de Anglo Palestine Company, te Jaffa gevestigd, vrij spoedig het vertrouwen van kolonisten en handelswereld had kunnen winnen en door 't geven van doelmatig crediet nieuwe banen openen aan handel en industrie.

De kunstnijverheidsschool „Bezalel”, op initiatief van Prof. BORIS SCHATZ te Jerusalem gesticht, en onder zijne leiding werkzaam, wist nieuwe banen te openen voor de joodsche kunst en nieuwe bronnen van inkomst voor de Palestijnsche Joden.

De koloniën, die klein-kapitalisten tot immigratie aantrokken en, thans aan zich zelf overgelaten, zooveel mogelijk cooperatief werkten, gedijden, vooral Petach Tikwah.

Maar bovenal bleek Palestina te zijn een cultureel centrum. Toen dan ook Dr. TSCHLENOW het achtste congres (in den Haag, Aug. 1908) de groeten overbracht van de broederen in Palestina, ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan der kolonie Rischon le Zion door hem bezocht, barstte het Congres los in enthousiast gejuich.

„De verstreken vijftentwintig jaren” — zoo zeide hij — „waren een proef die het land, het volk en de Taal hadden te doorstaan. En nu roep ik allen wankelenden en wijfelenden toe: gaat naar het Land, daar zult gij zien, hoe eenzame, verlaten streken door onze broederen zijn herschapen in hoekjes van het Paradijs.

Bezoekt de scholen, gaat in de straten der koloniën, waar de kinderen spelen. Dáár zult gij hooren hoe onze moedertaal leeft en luidt.

Bezoekt de huizen, de menschen, aanschouw het verkeer, en gij zult gevoelen, dat iets nieuws, iets bijzonders ontstaat: een joodsch leven, joodsch denken, joodsch voelen”...

Het Congres, aanvankelijk bijeengeroepen onder de leuzen: „Politieke arbeid” tegen „Gegenwarts-arbeid”, ook wel genaamd „praktische arbeid”, ging uiteen na eene Synthese geschapen te hebben. Nagenoeg alle Zionisten stemden voor de maatregelen, noodig om Palestina politiek en cultureel voor te bereiden.

Toch liet het nog onbevredigden achter.

De „Poale-Zion” een democratische Z. arbeidersorganisatie zag zijn rechten tot het vormen van een Federatie (bij voldoende aantal leden) erkend, althans in principe.

De practische arbeid in Palestina was eveneens tot „regeerings” program geworden; toch bleef de meening, dat het Actions Comité te weinig had gepraesteerd en zag men 't met een sceptisch oog aan.

Onbevredigd waren velen ook, dat het congres de taktiek der Oostenrijksche Zionisten buiten zijn sfeer liet. Oostenrijk n.l. had het Zionisme binnen de binnenlandsche politiek gebracht, en een Joodsch-nationale partij het aanzijn geschonken, die een 4-tal afgevaardigden in den Rijksdag had weten te doen kiezen, welke in de kamer een joodschen club vormden.

Toch moest de voorzitter D. WOLFFSOHN met recht aan het slot der zitting constateeren dat het vorige

congres een congres van scheiding was geweest, dit congres een congres van éénheid. Het congres had uitgesproken dat het géén hinderpalen wilde leggen aan de ontwikkeling van het Zionisme binnen elk land afzonderlijk. Aan de Zionisten van elk land zelf wordt overgelaten, zich al dan niet te groepeeren als nationale partij in de binnenlandsche politiek van hun land. En de organisatie was uitgebouwd zoo, dat de vóórarbeid in Palestina met ijver kon worden volvoerd. Zóó was niet alleen de synthese geschapen tusschen twee groepen, doch een basis gelegd, waarop alle schakeeringen van het Zionisme konden samen-werken.

Politiek, practische arbeid, cultuur, Misrachi, Zionistische democratie: de eenheid is geschapen. Het Zionisme: geen machine meer, die wacht tot de volkswil haar stoom geeft, maar een levend, groeiend organisme.

Nawoord.

Een nieuwe phase is het Zionisme ingetreden. Of wellicht een nieuwe eeuw. De idee zelf heeft z'n oude vormen aangenomen. De volkswil, volksgedachte, het volksgeloof aan nationale Toekomst.

Wat op dien bodem groeien kan is niet te becijferen thans. Of óók in Palestina 'n assimilatie-streven zal ontstaan, of dat in het joodsche cultuurland reeds aanstonds eene eigene Joodsche Beschaving zal herrijzen? Of Israël voldoende levenskracht zal hebben om, door invloeden van buiten héén, een eigen leven te dragen tot lichtend voorbeeld voor andere natiën? Of de nieuwe Aera, Turkije thans geopend, al in naaste toekomst Israels krachten tot zich zal trekken en het Zion's ideaal reeds in de dagen onzer kinderen in 't volle leven zal worden aanschouwd? —

Velen hopen het: duizenden gelooven het, strijden er voor. Het jong ontwaakt Nationaal leven zoekt zijn toekomst in het oude stamland; de geloovigen wéten:

„Van Zion gaat de Leere uit en 's Heeren woord van Jeruzalem”.

== EEN MOOI BOEK ==

Verschenen bij de HOLLANDIA-DRUKKERIJ te BAARN:

RALPH CONNOR

DE GOUDZOEKER

Uit het Engelsch door A. FEISSER

Prijs ingenaaid f 1.50; (396 blz.) Gebonden f 1.90

Enkele Stemmen uit de pers:

De zoekende liefde des Heilands, vertegenwoordigd door zijn ware volgelingen, wordt treffend geteekend in het boek van RALPH CONNOR, „De Goudzoeker”. Een man van groote lichaamskracht, sterke spieren en sterke zenuwen, maar wat onbeholpen in de samenleving, wordt ons hier geschetst, eerst als voetbalkampioen, daarna als zendeling onder de goudzoekers en cowboys van het verre wilde Westen van Canada. Met de zelfde liefde, waarmee hij als student in achterbuurten evangeliseerde, gaat hij naar 't verafgelegen arbeidsveld, al moet hij ook de lieve moeder, aan wie hij innig verbonden is, achterlaten en nimmer terugzien, en het meisje vaarwel zeggen, dat hem hare liefde liet blijken. Als een waar volgeling van den goeden Herder zoekt hij de verlorenen, zoodat hem de naam van „goudzoeker” gegeven wordt, en hij ook werkelijk vele kostbare menschenzielen als onvervalscht goud weet te vinden en te redden uit den modder der verwildering door spel, drank, twist en hartstocht.

Geloof en Vrijheid.

Een goed boek, dat voortdurend boeit en tevens leert, wat onze tijd niet alleen in het land der goudmijnen maar overal noodig heeft, een practisch Christendom.

Blijde Wereld.

Het is een gezond boek.

Amsterd. Kerkbode.

Wij bevelen dit boek gaarne aan.

Nieuw leven.

We hebben dezen roman met belangstelling gelezen. De hoofdpersoon Leeuw, de Goudzoeker, d. w. z. in figuurlijken zin, want hij is zendeling in die streken — is een aantrekkelijke figuur, waaromheen de schrijver zijn bijpersonen zeer verdienstelijk groepeerd. Er is leven en teekening in het verhaal.

Dordrechtse Courant.

(Zie omzijde).

Een boek dat kan worden aanbevolen.

Ons Tijdschrift.

Als ge voor u zelf of voor een leesgezelschap, of als geschenk een mooi boek zoekt, denk dan eens aan dezen „Goudzoeker”. *Levenswijding.*

Ja, wel is dit een vroom en degelijk boek, dat in zijn moreele strekking heenwijst naar het „Godsrijk”. Daar huist zielenadel in dit boek en opwekking tot een nobel, mannelijk leven. Ook is de prijs van f 1.50 voor een werk van 392 bladzijden een aansporing voor particulieren om het te koopen. Gaat dan heen en koopt den „Goudzoeker”, een boek, dat de vergankelijkheid der tijden zal trotseeren. *Telegraaf.*

Het is een boek, dat iets en veel te zeggen heeft aan zoovelen, die o zoo wijs zijn en niettemin onbevredigd; een boek dat te leeren geeft aan zoovelen, die veel geleerd hebben en toch weinig weten en van hun weten niet profiteeren een boek dat te denken geeft aan jongeren en niet minder aan ouderen.

Tijdspiegel.

Goed zijn de overige karakters geteekend, zooals dat van „Leeuw's” moeder, eene echte Christin; dat van de trotsche mevrouw Fairbanks, van de onware en gemaakte Lloyd, van den ouden goudzoeker, van den schurk Carroll en van den dokter, eens gestaan hebbende aan het hoofd van een groot hospitaal in Londen, doch die een treurig beeld is van den aan den drank verslaafden mensch, maar in wien wij ook zien, dat het voor dezulken mogelijk is vrijgemaakt en gered te worden.

Zeër bevelen we aan dit boeiend, frisch geschreven — hier en daar zelfs spannend — boek te lezen.

De vertaler, of vertaalster, heeft het in een echt Hollandsch gewaad gestoken. Wie goede, degelijke lectuur verlangt, zal zeker niet onvoldaan dit boek uit de handen leggen. *Amsterd. Predikbeurtenblad.*

Ralph Connor is, blijkens de sympathie waarmee hij in dit boek over de Schotten schrijft, zelf een Schot. En zijn talent is gelijksoortig met dat van Maclaren; evenals deze verstaat Connor de kunst om in pittigen, humoristischen vorm allerlei, vaak ernstige dingen te zeggen. Dit boek is wezenlijk geen lach-roman, maar men kan er nu en dan toch smakelijk om lachen, gelijk men het kan om sommige van Maclaren's figuren.

De beschrijving is zoo heerlijk-levendig, dat men, eenmaal aan de lezing begonnen, het boek achtereen uitleest. Hoofdschuddend nu en dan, zeker Men kan zich afvragen of de Goudzoeker wel zooveel succes zou gehad hebben, indien hij niet zulk een pootige kerel ware geweest, men kan . . . men kan heel veel, maar ten slotte kan men toch den schrijver van dit menschkundige, prettige boek, niet anders dan dankbaar zijn.

G. SCHRIJVER in *De Jongelingsbode.*

Hieronder laten wij een voorloopig schema volgen van de Kerken, Richtingen en Secten, welke zullen worden beschreven:

Het Christendom en de Christelijke Kerk

Het Roomsch-Katholicisme.

De aflaten.
De zeven Sacramenten.
De Pauselijke Onfeilbaarheid.
De wereldlijke macht van den Paus.
De bisschoppelijke hiërarchie in Nederland.
Geestelijke Orden en Congregaties.
De Jezuïten.
Vereëring van Heiligen en reliquiën.
Boekencensuur.
De Congregatio de propaganda fide.
De Christelijke Caritas.
Het Neo-Katholicisme.
 Het Anglo-Katholicisme.
 Het Oud-Katholicisme.
 De Los van Rome-beweging.

De Grieksche Kerk.

De orthodoxe Kerk in Rusland.
De Grieksche Kerk buiten Rusland.
Het Stundisme.

Het Protestantisme.

De Ned. Herv. Kerk in haar tegenwoordigen toestand.
De Nederd. Gereform. Kerken.
Waalsche Kerken.
Lutherschen.
Remonstranten.
Doopsgezinden.
Hernhutters.
Baptisten.
Zevendagsbaptisten.
Het Methodisme.
Vrije Evangelische gemeenten.
Vrij-godsdienstige gemeenten.
Het „Irvingisme”.
Het „Darbisme”.
De Kwakers.
Het Leger des Heils.
De Confessioneele richting.
De Evangelische richting.
De Ethische richting.
De Moderne richting.
Uitwendige Zending.
Inwendige Zending.

Het Jodendom en de Synagoge.

Het Talmudisme.
Het Reform-Jodendom.

Het Zionisme.
Joodsche Ceremoniën

Verschillende Geestesstroomingen.

De Mormonen.
De „Swedenborgianen”.
Communistische Secten.
Het Positivisme.
Het Boeddhisme in Europa.

Christian Science.
Het Spiritisme.
De Vrijmetselarij.
De Theosophie.
etc.

In de Ie (thans complete) Serie, is verschenen:

- No. 1. Dr. J. A. Beyerman, **De Remonstrantsche Broederschap.**
No. 2. W. F. K. Klinkenberg, **De Evangelische Richting.**
No. 3. G. Veldhuysen Sr., **De Zevendedags Baptisten.**

Zie omzijaë.

- No. 4. M. A. Perk, **De Waalsche Gemeenten.**
 No. 5. Dr. S. D. van Veen, „**De Index**” en de
**Boekencensuur in de Roomsche-
 Katholieke Kerk.**
 No. 6. Opperrabbijn L. Wagenaar, **Het Jodendom.**
 No. 7. Dr. E. F. Kruijf, **Het Anglo-Katholicisme.**
 No. 8. Pater H. Ermann *S. J.*, **De Jezuïetenorde.**
 No. 9. H. H. Barger, **De Nederl. Hervormde Kerk
 in haar tegenwoordigen toestand.**
 No. 10. M. Mooij, **Bond van Vrije Evangelische
 Gemeenten.**

In de IIe serie verscheen:

- No. 1. Charles W. Penrose, **Het „Mormonisme”.**
 No. 2. Dr. S. D. van Veen, **Het Stundisme.**
 No. 3. N. van Beek, **Het Baptisme in Nederland.**
 No. 4. Dr. T. Cannegieter, **De Moderne richting.**
 No. 5. Pastoor J. H. Berends, **De Oud-Katholieken.**
 No. 6. P. H. Hugenholtz Jr., **Vrije Gemeenten.**
 No. 7. Dr. J. W. Pont, **De Luthersche Kerk in
 Nederland.**
 No. 8. Opperrabbijn L. Wagenaar, **De Talmud.**
 No. 9. M. Lindenborn, **Het Reform-Katholicisme.**
 No. 10. Mevr. E. G. Nieuwburg—Wood, **De Kwakers.**

In de IIIe serie verscheen reeds:

- No. 1. Bicknell Young C. S. B., „**Christian Science**”.
 No. 2. Dr. P. J. Kromsigt, **De Confessioneele
 Richting.**

In de bekende uitgave „**PRO EN CONTRA**” is verschenen:

ZIONISME

Pro: Mr. S. Franzie Berenstein; Contra: A. B. Davids.

— Prijs 'f 0.40 —

Ieder, die behalve het vóór ook het tégen van het Zionisme wil over-
 wegen, koope deze brochure. — Men vrage prospectus der „Pro en
 Contra”-reeks!

Dr. KUYPER EN DE JODEN!

Verschenen bij de HOLLANDIA-DRUKKERIJ te Baarn:

Een Middeneeuwer in onze Dagen

(Dr. A. KUYPER)

door A. B. DAVIDS — Prijs 40 cents

Een felle critiek op Dr. Kuypers standpunt tegenover „het Joodsch
 Probleem”.